

ThePostOnline TPO 3.0, Opinie, 17-03-2014,
tevens verschenen in het NRC, zie illustratie op volgende bladzijde

Thierry Baudet: De Bubbles-affaire: wat is er aan de hand in de kunsten?

In de film *Les Intouchables* smijten een sjieke oude Parijzenaar en zijn jonge Afrikaanse vriend een aantal verflodders op doek. Ze besluiten een grap uit te halen en de verfloeden in deftig artistiek gezelschap te presenteren als ‘de nieuwste avant-garde’. Kunstminnende kenners laten zich overtuigen van de ‘baanbrekendheid’ van het werk en betalen er grof geld voor.

Onrealistisch? Gebeurt alleen in films? Het bedrag dat ze neerleggen komt anders verdacht veel in de buurt van wat museum Boijmans van Beuningen in 2011 betaalde voor de ‘pindakaasvloer’ van Wim T. Schippers. De uitgesmeerde vlakke broodbeleg bracht 30.000 euro op – precies vanwege haar ‘baanbrekendheid’.

Natuurlijk, de avant-garde heeft altijd voor de troepen uitgelopen, en Vincent van Gogh werd ook pas na zijn dood ten volle gewaardeerd. Maar is daarom alles dat algemeen wordt afgekeurd ook kunst? Gaat er niet toch iets mis?

Pindakaasvloer en Kabouter Buttplug

Neem de 200.000 euro die de gemeente Rotterdam een paar jaar voorafgaand aan de Pindakaasvloer betaalde voor ‘Kabouter Buttplug’ – het gigantische standbeeld van een tuinkabouter alias ‘kerstman’ die een sex toy alias ‘kerstboom’ in zijn hand heeft. “Het past zo fantastisch in deze tijd en samenleving”, vond Joop van Caldenborgh, die het werk voor de gemeente aankocht. Woede onder de omwonenden maakte dat het beeld een paar jaar moest schuilen in – wederom – museum Boijmans van Beuningen. Toen het later toch weer de stad in werd gedreven zei museumdirecteur Sjarel Ex: “Ik ben blij dat we hebben kunnen bijdragen aan de acceptatie van het beeld bij de burgerij”.

Wacht even – acceptatie bij de burgerij? Dat zien we anders niet terug in het parlement – dat de ene na de andere korting op subsidies voor kunstenaars en musea doorvoert. Maar de subsidiegevers hebben dan ook een slechte naam – en niet zonder reden. Neem de ‘Bubbles-affaire’. Zo wordt het schandaal genoemd dat ontstond toen de Nederlandse componist Ed de Boer in 2005 een compositie naar het Fonds voor de Scheppende Toonkunst stuurde. De compositie was getiteld ‘Bubbles’ en bestond uit vijf korte delen.

‘Vakkundige compositie, qua idioom het reguliere werk overstijgend’

De noten waren echter niet door de componist bedacht, maar gegenereerd door zijn twee zontjes van 5 en 10, die hij een paar minuten geheel willekeurig op zijn elektrisch keyboard had laten rammen. De klanken van het stuk zijn werkelijk afgrijselijk. Maar toch honoreerde het Fonds de subsidieaanvraag. Daarbij baseerde het zich op twee ‘onafhankelijke commissies’.

Deze commissies hadden ‘de compositorische kwaliteit als belangrijkste criterium’ gehanteerd. In de toewijzingsbrief concludeerde het Fonds: “Beide commissies waren over dit werk positief gestemd. Zij waren van mening dat de relatief korte compositie vakkundig is gemaakt en dat deze qua idioom het reguliere werk van uw hand overstijgt”.

Dat reguliere idioom van componist Ed de Boer, dat in deze onzincompositie volgens het Fonds dus werd “overstegen”, is tonaal, aangenaam om naar te luisteren, heeft een melodie en een dramatische ontwikkeling – stuk voor stuk zaken die taboe zijn in de hedendaagse componistenbranche.

Wanbeleid van het Fonds voor Scheppende Toonkunst

Het was de ‘Bubbles-affaire’ die componist John Borstlap inspireerde om het Fonds na een zoveelste afwijzing voor de rechter te dagen. Borstlap behoort tot de componisten die systematisch buiten het Fonds worden gehouden. In weerwil van de heersende orthodoxie schrijft hij luisterbare, tonale muziek. Zijn recente klassieke symphonie zit in de planning van de Berliner Kammersymphonie en is inmiddels door de Wiener Philharmoniker en het English Chamber Orchestra voor uitvoering geaccepteerd. Hij wordt door Duitse en Engelse musicologen geprezen. Meesterpianist Alfred Brendel zei over een stuk van Borstlap dat het “op wonderbaarlijke wijze de geest van Liszt’s late muziek opneemt, en deze op persoonlijke en overtuigende wijze verder ontwikkelt”.

Rammende kleuters en échte kunstwerken

A Ian Sokal is hoogleraar wis- en natuurkunde in Londen en New York. Aan een bekend tijdschrift voor culturele studies, *Social Text*, zond hij in 1996 een artikel. Hierin betoogde hij dat zwaartekracht een „linguïstisch construct” zou zijn. „Feministische denkers” zouden hebben laten zien, aldus Sokal, dat „de wiskunde is aangetast door kapitalistische, patriarchale en militaristische concepten. Hij concludeerde dat er een „emancipatoire wiskunde” nodig is. Daarmee zou een „concreet handvat” gecreëerd kunnen worden „voor een progressieve politieke praktijk”.

Het artikel was getiteld: ‘Grenzen overstijgen: naar een hervormende hermeneutica van de kwantumzwaartekracht.’ De redactie van het tijdschrift zag er een „oprechte poging” in van een natuurkundige om in zijn vakgebied „bevestiging van de postmoderne filosofie te vinden”. Ze besloot het artikel te plaatsen. Verbaasd en verantwoordigd vernam zij op de dag dat het tijdschrift verscheen dat het artikel geen serieuze bijdrage aan het wetenschappelijk debat was geweest; maar een grap, om aan te tonen dat postmodernistische sociologie gewoonweg flauwekul is.

In hoeveel disciplines zouden vergelijkbare grappen te maken zijn?

In de film *Les Intouchables* presenteren een sjieke, oude Parijzenaar en zijn jonge Afrikaanse vriend een aantal verflodders op doek als „de nieuwste avant-garde”. Kunstminnende kenners betalen er bijna net zo veel voor als Museum Boijmans van Beuningen vorig jaar betaalde voor de *Pindakaasvloer* van Wim T. Schippers: 30.000 euro. De uitgesmeerde vlakke broodbeleg werd met trots in het museum uitgesteld.

Een paar jaar eerder had gemeente Rotterdam zo’n 200.000 euro betaald voor ‘Kabouter Buttplug’, het gigantische standbeeld van een tuinkabouter alias ‘kerstman’ die een *sex toy* alias ‘kerstboom’ in zijn hand heeft. „Het past zo fantastisch in deze tijd en samenleving”, vond Joop van Caldenborgh, die het werk voor de gemeente had aangekocht.

Woede onder de bevolking maakte dat het beeld een paar jaar moest schuilen bij Museum Boijmans van Beuningen. Toen het later toch weer de stad in werd gedreven, zei museumdirecteur Sjaarel Ex: „Ik ben blij dat we hebben kunnen bijdragen aan de acceptatie van het beeld bij de burgerij”.

De hedendaagse atonale muziekwereld is minstens even vatbaar voor oplichterij als de postmoderne sociologie en de conceptuele kunst. Zo stuurde de Nederlandse componist Ed de Boer een compositie naar het Fonds voor de Podiumkunsten (destijds Fonds voor de Scheppende Toonkunst geheten), dat de mogelijkheid kende subsidies aan te vragen voor reeds geschreven stukken. De compositie was getiteld *Bubbles* en bestond uit vijf korte delen.

De noten waren echter niet door de componist bedacht, maar gegeneerd door zijn twee zoontjes van vijf en tien, die hij een middagje geheel willekeurig op zijn elektrische keyboard had laten rammelen. De klanken van het stuk zijn werkelijk afgrijpselijk – u kunt het zelf beluisteren op de website: nrc.nl/bubbles.

De muzieknoten waren bedacht door zijn zoontjes van 5 en 10 jaar

Het Fonds honoreerde de subsidieaanvraag. Daarbij baseerde het zich op twee „onafhankelijke commissies”. Deze commissies hadden „de compositorische kwaliteit als belangrijkste criterium” gehanteerd. In de toewijzingsbrief concludeerde het Fonds: „Beide commissies waren over dit werk positief gestemd. Zij waren van mening dat de relatief korte compositie vakkundig is gemaakt en deze qua idioom het reguliere werk van uw hand overstijgt”.

Dat reguliere idioom van componist Ed de Boer, dat in deze onzincompositie volgens het Fonds dus werd „overstegen”, is tonaal, aangenaam om naar te luisteren, heeft een melodie en een dramatische ontwikkeling – stuk voor stuk zaken die taboe zijn in de hedendaagse componistenbranche.

Het was de ‘*Bubbles*-affaire’ die componist John Borstlap vorig jaar inspireerde om het Fonds na een zoveelste afwijzing voor de rechter te dagen. Borstlap behoort tot de componisten die systematisch buiten het Fonds worden gehouden. In weerwil van de heersende orthodoxie probeert hij serieuze, tonale muziek te schrijven. Zijn laatste opdracht kwam van de Berliner Kammer Symfonie. Zijn werk wordt internationaal uitgevoerd door toonaangevende ensembles en geprezen door Duitse en Amerikaanse dirigenten en musicologen. Meester-pianist Alfred Brendel zei onlangs over een stuk van Borstlap dat het „op wonderbaarlijke wijze de geest van Liszts late muziek pakt, en deze op persoonlijke en overtuigende wijze verder ontwikkelt”. Typisch iemand die nooit subsidie krijgt.

Bestuursrechtelijk maakte de zaak weinig kans: het Fonds is aangesteld om de „kwaliteit en originaliteit” van composities te beoordelen, en de rechter gaat daar niet tussen zitten. Toen de bestuursrechter op 6 april j.l. uitspraak deed, respecteerde hij dan ook de „autoriteit” van het Fonds. Dat het Fonds over de *affaire-Bubbles* verklaarde dat ook „een vorm van toeval” kunst kan zijn, nam de rechter daarbij voor lief.

Maar zoals het tijdschrift *Social Text* zijn redactiebeleid ingrijpend heeft gewijzigd na de Sokalaffaire, zo zou het Fonds eigenlijk ook publiekelijk bakzeil moeten halen en het beleid ingrijpend moeten aanpassen. Wie een onzincompositie, gemaakt door op het toetsenbord rammende kleuters, niet meer van een serieus kunstwerk kan onderscheiden, heeft zijn geloofwaardigheid verloren.

Was het geen wanbeleid van het Fonds om hem – en andere componisten die tonale, luisterbare muziek schreven – altijd buiten boord te houden? Om hem, net als Ed de Boer, altijd subsidies te weigeren, terwijl een onzincompositie gemaakt door rammende kleuters wél werd beloofd?

Toen de bestuursrechter op 6 april 2012 uitspraak deed respecteerde hij de ‘autoriteit’ van het Fonds, dat door de Minister is aangesteld om over kwaliteit te oordelen. Dat het Fonds over de *Bubbles*-affaire volhield dat ook „een vorm van toeval” kunst kan zijn, en dus nog altijd meende dat het hier om een serieuze compositie ging, nam de rechter daarbij (stuitend genoeg) voor lief.

‘Er is iets fundamenteel mis in de kunsten’

Maar Borstlap liet het er niet bij zitten en schreef een boek – dat onlangs in Amerika verscheen bij de vermaarde Scarecrow Press in New York. In dit boek – waarover aanstaande dinsdag 18 maart een debat zal worden gehouden in de Amsterdamse Wackers Academie in de 1ste Helmersstraat – betoogt Borstlap dat er iets fundamenteel mis is in de kunsten. Hij analyseert de geschiedenis van het modernisme en hoe dit de subsidiecultuur heeft gevormd, en legt een even ontluisterende als overtuigende link tussen populisme en modernisme, volgens hem twee kanten van dezelfde medaille.

Daarbij doet Borstlap een aantal uitdagende voorstellen voor een nieuwe esthetische standaard – die ons oordeel over de pindakaasvloer en over *Bubbles*, maar ook over Vincent van Gogh, in een nieuw daglicht stelt.

Mr. dr. Thierry Baudet (1983) is fractievoorzitter van Forum voor Democratie.

fonds voor de scheppende toonkunst

Funenpark 1
1018 AK Amsterdam
telefoon: 020-673 63 15
fax: 020-670 23 05
www.fondsscheppendetoonkunst.nl
info@fondsscheppendetoonkunst.nl

De heer Ed de Boer
Klif 29
1797 AK DEN HOORN (TEXEL)

uw brief: d.d. 13-9 2006
betreft : h.a. najaar/aanvraag opdracht nj 2006

Amsterdam, 14 DEC. 2006

Geachte heer De Boer,

Uw verzoek om dit najaar in aanmerking te komen voor honorering achteraf van uw compositie 'Bubbles' voor fluit, saxofoonkwartet, (contra)fagot, viool, cello en contrabas, werd behandeld in de afgelopen beoordelingsprocedure. Naar aanleiding hiervan heeft het bestuur besloten dit verzoek in te willigen.

Dit besluit is gebaseerd op de adviezen van twee onafhankelijk van elkaar opererende commissies die bij de beoordeling van alle aanvragen de compositorische kwaliteit als belangrijkste criterium hanteren. Beide commissies waren over dit werk positief gestemd. Zij waren van mening dat de relatief korte compositie vakkundig is gemaakt en deze qua idioom het reguliere werk van uw hand overstijgt.

De honorering achteraf voor dit werk is vastgesteld op € 3.000,-. Dit bedrag is gebaseerd op de bezetting en tijdsduur van de compositie, waarbij tevens rekening is gehouden met kwaliteits- en bewerkelijkheidsfactoren. Het honorarium zal op korte termijn op uw rekening worden overgemaakt.

In verband met deze toekenning blijft de ons toegezonden partituur van het werk in ons bezit.

Tenslotte berichten wij u nog dat het bestuur het besluit over uw aanvraag tot het schrijven van een opera heeft aangehouden tot zijn volgende vergadering. In verband met de daarvoor geplande datum kunt u deze beslissing in de tweede helft van januari a.s. tegemoet zien.

Ter verdere informatie verwijzen wij u naar de bijgevoegde algemene toelichting bij de besluiten in de najaarsprocedure 2006.

Met de meeste hoogachting,
namens het bestuur,

mw mr. drs. A. Zeegers,
secretaris

bijlage 1

*Brief van het toenmalige Fonds voor de Scheppende Toonkunst aan Ed de Boer
NB. Alle in deze brief voorkomende adressen, telefoon/faxnummers,
websites en e-mail adressen zijn inmiddels verouderd.*

De hierboven besproken 'muziek' kan hier worden beluisterd, terwijl de partituur kan worden meegelezen: <https://www.youtube.com/watch?v=zpTnwrnGtt8>. Uitleg over het 'compositieproces' is hier te vinden: <https://www.eduarddeboer.org/bubbles-five-miniatures-for-ten-players/>. (Alexander Comitas is een pseudoniem van Eduard de Boer.)